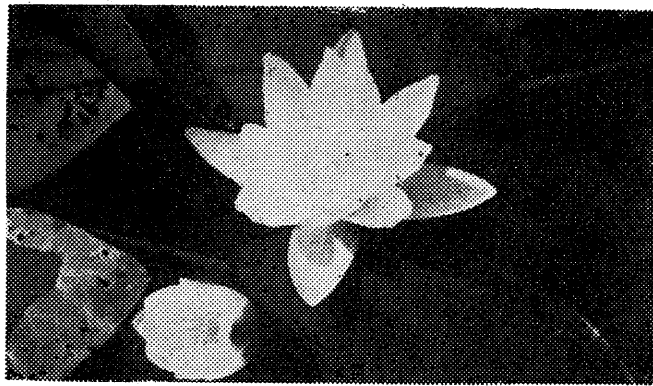

NUO

LEDAKALNIO

LEIDŽIA LTSR NACIONALINIO PARKO DIREKCIJA

Leidžiamas nuo 1984 m.

1987 m. rugpjūčio mėn.

LŪPP apdovanojimai

Šiais metais Ignalinos miškų ūkis buvo patvirtintas Liaudies ūkio pasiekimų parodos Maskvoje dalyviu. Miškų ūkio ir miško pramonės paviljone buvo plačiai parodyta Ignalniečių miškininkų patirtis organizuojant nacionaliniame parke miškų apsaugą ir pritaikant ją poilsui bei pažintiniam turizmui.

Intensyvus miškų naudojimas rekreacijos tikslams kelia ypatingus reikalavimus miškininkams. Būna, planingai ir moksliniais pagrindais tvarkyti miškų ūkį, kad aktyvaus poilsio zonoje, ypač prie ežerų, kuo mažiau nukentėtų maldynai ir augalija, būtų sukurta tam tikslui reikalinga

aplinka. Ignalniečių patirtis organizuojant miškų apsaugą įgalina išvengti didesnių galsrų.

Miško poilsiautojų patogumui yra įrengta 18 mašinų stovėjimo aikštelių. Jos įrengtos netoli valdingų ežerų pakrančių ir tose vietose, kur galima rasti miško gėrybių: uogų, grybų, vaistažolių. 24 trumpalaikio poilsio aikštelės, apstatytos mūsų pačių pagamintais įrenginiais, kviečia kiekvieną maloniam poilsui ar atokvėpiui pušynų pavėsyje.

Parodoje demonstruojame fotoalbumą su 32 spalvotomis nuotraukomis priešgaisrine ir gamtos apsaugos tematika bei aprašymą,

kaip nacionalinio parko miškai pritaikomi rekreacijai.

Parodos lankytojų susidomėjimą sukėlė Lūšių ežero stovyklavietės maketas. Jį panorą išgityti Rusijos Federacijos aviacinės miško apsaugos centrinė bazė. Maketas ir toliau bus eksponuojamas nuolat veikiančioje teminėje parodoje „Miško apsauga“ Maskvoje.

Iš liaudies ūkio pasiekimų parodos mus pasiekė džiugi žinia, kad mūsų patirtis sudarant optimalias sąlygas nacionaliniam parkui vystyti buvo gerai įvertinta.

LŪPP komitetas ir direkcija už šią ekspoziciją aktyviausius miškininkus apdovanojo 3 bronzos ir 1 sidabro medaliu.

Albertas KULBIS

Ignalinos miškų ūkio rekreacijos meistras

Mūsų pirmūnai

Nacionalinio parko direkcijos darbuotojų grupėje 1986 metų socialistinio lenktyniavimo nugalėtoju tapo jaunesnysis mokslinis bendradarbis Bronius Šablevičius. Jo darbo stažas nacionaliniame parke 10 metų.

B. Šablevičius — ilgametis „Zinijos“ draugijos LTSR nacionalinio parko pirminės organizacijos pirmininkas. Daugiausia balų B. Šablevičius kaip tik ir pelnė už gamtos apsaugos idėjų propagavimą: straipsnius respublikinėje ir vietinėje spaudoje, paskaitas, fotoparodas, ekskursijas.

Petras PANAVAS

NUO LEDAKALNIO

Nuo Ledakalnio — lig Kuršių marių,
O nuo Ventės rago — ligi Salako.
Vieno debesio pakaktų, filme tematytą.
Vieno debesio ir vieno ryto.

Nuo Lazdijų ligi Biržų miesto,
O nuo Biržų miesto — ligi Tolminkiemio.
Kantrytė vertėm vagą, mušėm sviestą,
Zoleles kvapniais nuo baimės rinkome.

Sventos mūsų Sventosios, pagoniškos,
Pilkapynų pilnos mūsų girios.
Kodėl emėme galvoti poniškai,
Tartum nieko žemėje nebijome?

Kodėl taip nuskurdo mūsų žodžiai?
Vienas kitą dailiai tekartojo.
Turgoose prekiaujam tulpėm, rožėmis,
Nors didžiuojamės, kad esam iš artojų.

Per Didžiasalį, per pilką Sėlą
Lyg žaltys istorijėlė rangosi.
Pakraštėliuose miega jotvingiai ir sėliai,
Lyg vaikai tikėję kaukals, raganom.

Nuo Ledakalnio — lyg pasakos regėjimas.
Nuo Ledakalnio — lig Kuršių marių.
Ežerynai tai, ne apledėjimas
Po visuotinio, po paskutinio maro...

KRAŠTOTYROS EKSPEDICIJA NACIONALINIAME PARKE

pos 16 d. pakėlėme ekspedicijos vėliavą. Jau sekancią dieną iš maršrutų visi grįžo kas kiek tik paneša apsikrovę radiniais, pilni išpuodžių. Labiausiai visus nustebino bendravimas su kalmo žmonėmis, jų įvairovė. Apsilankai pas vienus žmones, — tave pavaišina, atsisėst, atsipūst pasiūlo, senovinių daiktų paieško, duoda ir išlydėdami kitą kartą apsilankyti pakviečia. O nueini pas kitą, — ir į kiemą neišleidžia, lauk išvaro, o ką jau ten apie senovinius daiktus begalvoti. Tačiau dažniausiai ekspedicijos dalyviai greit surasdavo bendrą kalbą su kalmo žmonėmis, užkariaudavo jų pasitikėjimą ir priitarimą. Būtent tai, matyti, ir lėmė ekspedicijos sėkmę. Juk visur, kur lankėmės, jau buvo praeję, kai kur ir su sunkvežimiais pravažiavę tikri kraštotyrininkai.

darbuotojais, kuriems vadovavo geografijos mokslų kandidatas Algimantas Cesnulevičius, atlikome Siliniškių kalvagūbrio geomorfologinio draustinio tyrimus. Tai buvo tarsi JGM vasaros praktikos tęsinys. Vakarais, kai visi susirinkdavo iš maršrutų, mokydavomės lietuvių liaudies dainų, klausydavomės vyresniųjų geografų pasakojimų apie jų keliones po kalnus ir dykumas, darbą praktikose. Įgavome ne tik geografinių, bet ir šitų vietovių praeities, istorinių, etnografinių žinių, mokslinio darbo įgūdžių, na, ir, aišku, susidraugavome.

Ekspedicija vyko trim pamalnomis, jos nariai keisdavosi kas 10 dienų, tačiau kai kurie ekspedicijos dalyviai išbuvo iki pat uždarymo. Parko darbuotojai laukė iš mūsų ekspedicijos eksponatų, ir, aš manau, mes jų neap-

vylėme. Buvo rasta labai daug ir įvairių eksponatų, kai kurių iš jų turbūt ir Vilniaus istorijos-etnografijos muziejus neatsisakytų. Ypač vertingos archaiskais raštais išdrožinės verpstės, išsitaš kolekcija sudaro 8 įvairios paskirties samčiai, originalios, mediniai pakabučiai, drožiniai, aliejine tapyba papuoštos rankšluostinės, miško verslų įrankiai, iš vieno medžio kamieno išskobta dervai varyti bačka, milžiniškas kubilas mediniai lankais, seniau naudotas vietoj kuporo skrynios, įvairaus pynimo šiaudiniai krepšiai, sėtuvės ir daugybė kitų unikalių namų apyvokos ir puošybos daiktų. Daugiausia būsimųjų eksponatų suradome Vyžių, Sabališkės, Lauksenių, Seimaties, Taurapilio kaimuose. Sužinojome ir idomas kai kurių daiktų istorijas. Ekspedicijos metu klausinėdavome ir apie daugiausia liaudies dainų ir šokių mokačius žmones. Jų sodybas žymėdavome žemėlapiuose, kuriais vėliau vadovavosi VISI etnografinio ansamblio ekspedicija, užrašinėjusi senovines dainas ir šokius. Ekspedicijos dalyviai užrašė ir sužymėjo buvusių sielinių pasakojimus, sielių plukdymo kelius, stovyklavietes.

Visų ekspedicijos dalyvių vardu norėčiau padėkoti ekspedicijos organizatoriams. Manau, kad, jeigu kitais metais bus organizuota panaši ekspedicija, visi laisvi nuo stojamųjų egzaminų jaunieji geografsai su malonumu sutiks joje dalyvauti.

Saulius ZYBARTAS

Silutės 3-iosios vidurinės mokyklos XI kl. moksleivis, JGM klausytojas

M. Vilkomirskio nuotraukoje: grupė kraštotyros ekspedicijos dalyvių palapinių stovykloje.

TSRS NACIONALINIAI PARKAI

Karpatų nacionalinis gamtinis parkas įkurtas 1980 metais. Parkui priklauso 503 kv. km mažiausiai žmonių apgyvendinta Rytų Karpatų dalis. Parko teritorija ištįsusi siaura 55 km ilgio juosta išilgai Dunojo įtekančios Pruto upės. Pruto ištakos parke, prie Goverlos — aukščiausios Ukrainai priklausančios Rytų Karpatų dalies viršukalnės. Be garsiosios Goverlos, parko teritorijoje yra dar trys aukščiau kaip 2000 m ir šešios kaip 1500 m virš j. l. iškilančios viršukalnės. Žemiausias parko taškas yra maždaug 500 m v. j. l. aukštyje, kopiant iš jo iki Goverlos viršūnės, reikia pakilti daugiau kaip 1,5 tūkst. metrų.

Administracinis parko centras įsikūręs Jaremčios miestelyje, svarbiausiame turizmo

Priekarpatėje centre Jaremčia — daugelio turistinių maršrutų kryžkelė. Minkštas Karpatų klimatas su vidutiniškai šaltomis žiemomis ir nelabai drėgnomis vasaromis sudaro palankias sąlygas poilsiavimui visais metų laikais. Žiemą Karpatų parką užgriūna turiz-

Todėl įkūrus gamtinį nacionalinį parką, penktoji jo dalis (10 tūkst. ha) iš karto buvo paskelbta rezervatine zona. Saugomas teritorijas apjuosė „bufėrinė“ (rekreacinė-apsauginė) zona, kurios lankymas taip pat labai apribotas. Ypač saugomas Goverlos kalnas, nes jo šlaitai tai tartum unikali visai nedideliame plote sutelktų plačialapių miškų, tai-

Turistus traukia ne tik kalnų gamtos grožis, turtai, bet ir savotiška huculų tautelės kultūra. Dar ir šandien gyvi liaudies amatai: tapyba ant stiklo, pjaustinėjimas iš medžio, audimas ir siuvinėjimas. Akį patraukia unikalė tapyba, išpuoštų namų architektūra.

Šiuo metu Karpatų gamtiniame nacionaliniame parke dirba apie 600 darbuotojų. Jų pasididžiavimas — selekcinis veislynas, dabar jame išauga iki 10 tūkst. sodinukų per metus. Jauni kukmedžiai ir bukai, eglės ir kėniai džiugina žmones savo ryškiai žaliais rūbais. Ateityje parke numatoma išplėsti ekskursinių maršrutų tinklą: autobusais (30–40 km) ir vienuoliu 3–10 valandų trukmės ekskursijų.

Pagal A. Nikolajevskio publikacijas paruošė
Aringas GORODECKIS

HUCULŲ TĖVYNĖJE

mo slidėmis ir kalnų slidžių gerbėjai, pavasarinio polaidžio Karpatų upėse metu — vandens turistai. Rudenį su aukštesnėmis viršukalnėmis mėgsta pasigalynėti alpinistai. Parko teritorijoje nemaža turistinių bazių, sanatorių, pionierių stovyklų, viešbučių.

gos ir kalnų augalijos rūšių atstovų kolekcija. Parko teritorijoje yra 70 — medžių, 110 — krūmų, o iš viso 745 augalų rūšys. Parko miškuose 1983 metų apskaitos duomenimis, be kitų gyvūnų, gyvena ir 3 meškos, 8 lūšys, 5 vilkai ir 55 kiaunės.

Stebėjau juodąją meletą

Šį pavasarį aptikau juodąją meletą Meironių kaime, netoli nacionalinio parko direkcijos. Pavasaris buvo vėlyvas, todėl gegužės 3 dieną meleta dar tik kalė uokšą. Paukštis nesibaidė žmonių, praeinančių po pat uoksu. Aplink medį bolavo meletų iškapotos skiedros, kurios krisdavo net žmonėms ant galvų. Stebino skiedrų didumas. Kai kurios prilgo valgomos šaukšto dydžiui. Meletos paruošė net du uoksus, — kitas atsirado priešingoje medžio kamieno pusėje. Idomu, kad juodosios meletos, būdamos miškų gyventojos, atskrido į kaimą ir apsigyveno šalia žmonių.

Juodoji meleta yra pats didžiausias mūsų krašto genys. Jis varnos dydžio, visas juodas, o viršugalvyje yra raudonos plunksnos. Tai labai naudingas paukštis. Pajutęs po medžių žievę miško kenkėjų vikšrus, juos visus sunaikina.

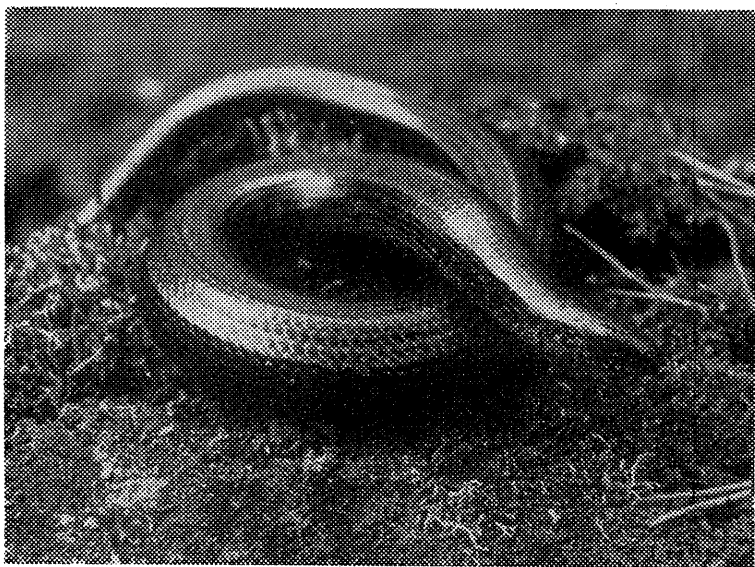
Tomas SUDAVIČIUS
Moksleivis

PAŽINKIME GLUODENĄ

Visada galima gluodeno, žuvusio ant miško kelio po mašinos ratais. Juk talkesni ir ramesni gyvūnai miške sunku surasti. Regis, niekam jis neužkliūva. Net maitintis sliškais, kirmėlaitėmis ar vabzdžiais jis iššliaužia naktį, niekam nematant. Bet, žiūrėk, ima ir išeina dieną, ir jei pasitalko smėlis, tai gluodeno čia laukia gyvenimo pabaiga. Miškuose vasarą tiek daug mašinių, kad dažnai paspaudžia po ratais bejėgiškai šliaužiantį ir niekaip nenušliaužiantį šalin ropli. Nacionaliniame parke jų žūsta dešimtys, o respublikoje šis skaičius aišku, yra šimteriopai didesnis. Kitas vairuotojas, žiūrėk, tyčia pervaziuoja kelyje pasitalkiusią gyvatę.

Tad kas yra tas gluodenas? Teigiama, kad žmogus atsiskleidžia smulkmenose. Kad ir požiūryje į mažuosius gyvūnus, tuo labiau į roplius. Ar nestebina tai, kad pagonybės laikais lietuviai mokėjo skirti driežus, žalčius ir gyvates, o dabar, visuotinio ekologinio švietimo ir gamtos apsaugos laikmečiu, nebeskiria? Kad roplius priskiria prie „bijurių ir nereikalingų“? Žinoma, stebina. Nenorime priartėti prie gamtos paslapčių, todėl jaučiamės teisūs, sąmoningai naikindami naudingus, bet mums nepatinkančius, už save silpnesnius...

Gluodenas — tai driežas. Labai senais laikais, kai evoliucijos procesai reikšėsi dar toli gražu neišnaudotos galimybės, gluodenai, būvę keturkojai, palaipsniui ėmė netekti galūnių. Tai specialius jų prisitaikymus prie aplinkos. Gluodenai ir be kojų juda greit, atrodo, be jokių pastangų slysta samanų ar žemės paviršiumi. Sutraukinėdamas ir atpalaiduodamas raumenis, gyvena juda. Tie judesiai paslėpti

po oda. Oda žvynuota, bet žvyneliai maži ir taip glotniai prispaudę prie kūno, jog pats driežas labai švelnus ir lygus. Suaugę individai šviesiai rudi su vario atspalviu, blizga. Todėl kaimo žmonės jį vadina varine ar geležine gyvate, o ši vardą kartu su baime ir pasibjaurėjimu perduoda savo vaikams. O tie toliau tęsia pražūtingą nežinojimą. Sakoma, plieki lazda geležinę gyvatę, o ji trupa, ir kiekvienas gabalas raitosi kaip gyvas! Žudomi gluodenai bando gintis nuo užpuolikų. Jų vienintelis ginklas — tai pavojaus metu nukrintanti uodega. Ją palikęs priešo nuguose (t. y. rankose), gluodenas dar turi galimybę pasprukti. Uodega vėliau atauga, bet kaip kraupiai atrodo toks gelbėjimosi būdas! Atviri raumenys, mėsa, jau be ryšio su kūnu, skausmingai raitosi ant žemės... Taip gluodenai pabėga nuo plėšriojo paukščio, usūrinio šuns, lapės nasrų, bet ne nuo žmogaus.

Dabar, vasaros pabaigoje, gluodenai atveda vaikus. Čia vel įdomus ir mažai žinomas prisitaikymo būdas išlikti. Ropliai deda kiaušinius, kuriuose, saulei šildant, išsivysto jaunikiai. Gluodeno kiaušiniai lieka jo kūne, taigi patelė, užuot padėjusi, nešioja juos savyje. Dėjimo

metu jaunikiai ritasi iš kiaušinių ir šliaužia lauk, o stebint atrodo, kad gluodenas gimdo gyvus vaikus. Jų būna 5–10, plonučiai, vos 5 cm ilgio. Trapusis gluodenas (zoologinėje sistematikoje jis žinomas Anguis fragilis L. vardu) yra vienintelė rūšis gluodenu, kurie paplitę Europoje. Nacionaliniame parke trapusis gluodenas matomas nedažnai. Jie mato mi sausuose Palūšės, Kaltanėnų, Vaišniūnų girininkijų plotuose, Minčios ir Ažvinčių giriose. Taip pat mėgsta drėgnas, bet saulėtas vietas. Kartais galima užklypti ant samanų miegantį gluodena.

Daugelis miško kenkėjų vikšrų ir lėliukių vystosi miško paklotėje. Gluodenai juos surenka. Tai gi jie naudingi. Gluodenas iš arti yra gana estetiškas ir suderintų spalvų, jo mielai snukutis sukelia simpatijos ir globos jausmą šiam gyvūneliui. Bijoti jo nereikia: jis nenuodingas, įkasti negali.

...O prieš ateinant auksiniam rudenii, gluodenai nebeapsirodo. Jie ieško žemės urveliuose ir plyšiuose žiemojimo vietų.

Bronius ŠABLĖVIČIUS

Nuotraukoje: trapusis gluodenas ant kelmo.

Idomu žinoti

Ežerai plyti 16 proc. nacionalinio parko (NP) teritorijos.

NP yra 104 ežerai ir ežerėliai, 80 iš jų didesni kaip 0,5 ha.

Dauguma parko ežerų plyti pailgose dubakloniuose, vadinamuose rinomis.

Pirmojoje ežerų juostoje, kuri prasideda toliausiai į vakarus esančioje parko dalyje ir kerta jį įstrižai, tyvuliuoja Tauragnas, Pakasas, Ūkojas, Alksnas, Lūšykštis ir Lūšial.

Siauriau esančioje antrojoje ežerų juostoje telkšo Almajas, Asėkas, Linkmenas, Asalnykštis ir Asalnai.

Minėtas ežerų juostas rytinėje parko dalyje statmenai kerta gana ilgas, siauras dubaklonis (rina), kurio šiaurėje plyti Dringis, centre Sakarvai, pietuose Zeimenis bei Peikenio, Beržinio, Salinio, Ilgačio ir Buivyno ežerėliai.

Didžiausias NP ežeras Dringis — 724,8 ha.

Be Dringio, dar penki ežerai didesni kaip 300 ha, tai: Tauragnas, Zeimenis, Baluošas, Lūšial.

Be jų, dar keturi ežerai didesni kaip 100 ha, tai: Ūkojas, Utenas, Pakasas, Almajas.

Giliausias NP ežeras Tauragnas — 60,5 m.

Be Tauragno, gilesni kaip 30 m

dar trys NP ežerai, tai: Sakarvai — 40 m, Lūšial — 37 m, Ūkojas — 30,5 m.

Be jų, dar šeši ežerai gilesni kaip 20 m, tai: Dringis — 24 m, Zeimenis — 23,5 m, Asalnykštis — 22,2 m, Alksnaitis — 21,2 m, Utenas — 21 m, Baltys — 20,4 m.

10 m viršijančiom gelmėm didžiuojasi dar šeši NP ežerai, tai: Baltys — 18,6 m, Pakasas — 17 m, Srovainitis — 12,1 m, Almajas — 10,5 m, Gruodiškis — 10,42 m, Baluošykštis — 10,4 m.

Ilgiausias NP ežeras — Zeimenis — 10,11 km.

Parėngė A. GIRULIS

Ginučių ir Stripeikių pilkapynai

Prieš atsilankant į mūsų rajoną žvalgomajai archeologų ekspedicijai, daug buvo paaišnavos su Ginučių pilkapynais. Po 1985 metų ekspedicijos žvalgymo ir kartografavimo paašškėjo, kad Ginučių ir Stripeikių pilkapynų yra po dvi grupes. Tai Ginučių I, Ginučių II, Stripeikių (Šiliniškių, Ginučių), Stripeikių (Ginučių) pilkapynai.

Ginučių I pilkapynas yra kelio Ginučiai—Vaišniūnai vakarinėje pusėje, apie 0,4 km į šiaurę nuo Ginučių kaimo buvusio vandens malūno, apie 0,5 km į rytus nuo Almajos ežero rytinio kranto, Ignalinos miškų ūkio Daunorių girininkijos 215 kvartalo pietvakarinėje dalyje, vakarinėje keliuko Ginučiai—Stripeikiai pusėje, prie Ginučių kaimo mechaninių dirbtuvių. Iš viso yra 8 pilkapiai, iš kurių gerai išsilaikę tik du. Vienas — apie 4–5 m skersmens ir apie 0,3 m aukščio. Antras — apie 7 m skersmens ir apie 0,6 m aukščio. Kiti 6 apie 0,5 m aukščio, 6x8 m skersmens. Kauburiai miške išsidėstę gana kompaktiškai, ariant gerokai apardyti.

Ginučių II pilkapynas yra Ignalinos miškų ūkio Palūšės girininkijos 2 miško kvartalo pietvakarinėje kampe ir dalis į vakarus „Atžalyno“ kolūkio miške. Apie 0,8 km į pietryčius nuo Ginučių kaimo kapinių, apie 0,65 km į šiaurės vakarus nuo Asėko ežero šiaurinio kranto, apie 0,2 km į šiaurės rytus nuo Almajos upelio, apie 0,3 km į pietus nuo Srovės ežero pietinio kranto, miško keliuko iš Ginučių į Puziniškį vakarinėje pusėje. Pilkapynas yra 4 pilkapiai apie 12–14 m skersmens, 0,3–0,8 m aukščio, apjuosti grioviais, suploto nupjauto kūgio formos. Išsidėstę 10–20 m atstumu.

Stripeikių (Šiliniškių, Ginučių) pilkapynas yra kelio Stripeikiai—Kirdeikiai pietrytinėje pusėje, 0,4 km į pietus nuo Šaminio ežero pietrytinio kranto, 100 m į pietva-

karius nuo Tauragno upės dešinio kranto, Ignalinos miškų ūkio Daunorių girininkijos 202 kvartalo šiaurės vakarinėje dalyje ir „Atžalyno“ kolūkio miške, aplink Stripeikių kaimo kapines. Iš viso yra 35 pilkapiai. Sampilai nuo 8 iki 10 m skersmens nuo visiškai suplokštėjusio iki 0,5 m aukščio. Atstumas tarp pilkapių 5–15 m. Kai kuriuose iškasotos duobės, matosi vainikų akmenys, ypač prie Stripeikių kaimo kapinių. Pilkapiai išsi-mėtę dideliame plote, lyg dviem grupėmis.

Kiti Stripeikių (Ginučių) pilkapiai yra 1,35 km į šiaurės vakarus nuo Stripeikių kaimo kapinių, 1,4 km į šiaurės vakarus nuo Stripeikių (Šiliniškių, Ginučių) pilkapyno, 1 km į pietvakarius nuo Tauragno ežero, 0,5 km į šiaurės vakarus nuo Šaminio ežero.

Tai masyvi kalva, vadinama „Dėlių kalnu“, apaugusi mišku. Jos pietinis šlaitas aukštas ir status, leidžiasi į slėnį. Beveik plokščios kalvos viršūnės kiek išgaubtos. Centre aukščiausioje vietoje yra lyg stipriai apardytas pilkapis. Sampilo liekanos su viduryje iškasta senu duobe. Jis pailgos, lyg mažos kalvelės viršuje apie 8 m ilgio ir apie 5 m pločio, 0,5 m aukščio. Už 50 m į šiaurės vakarus nuo jo yra lyg kito apardytas iš šonų sampilo 7–8 m skersmens ir 0,4–0,5 m aukščio šalia jo kapčius. Tai yra dviejų pilkapių liekanos.

Verta priminti, kad 90 proc. mūsų krašto istorijos praeities slepia archeologijos paminklai. Šiuos paminklus ardo ir žmogus, ir gamta, todėl pagrindinis mūsų, paminklosaugininkų, uždavinys, pasitelkiant plačiąją visuomenę, nuolat stebėti kiekvieną paminklą, laiku pamatyti ir sustabdyti jo žaliojimą, o pažeidėjus pelnytai bausti.

Elena ANDRASIŪNIENĖ

Rajono kultūros paminklų apsaugos vyr. metodininkė